Bilar från A till Ö

Varför heter bilarna som de gör? Umeås största bil- och språknörd, Fredrik Andersson, söker svar på denna och andra frågor i en faktafylld artikelserie om gamla och nya bilar.

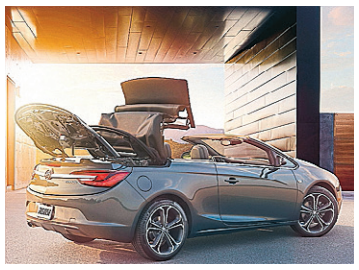

Bilmodellen Cascada – samma bil men från olika bilmärken: Vauxhall, Opel och Buick.

Cascada – kraft från vattenfall

Vatten som störtar ned från himlen uppskattas säkert av Vattenfall, som kan omvandla strömmande vatten till ström och watt – och därmed till pengar. Men kan man tjäna pengar på en öppen bil som heter vattenfall? Jo, det går alldeles utmärkt. Det tycker i alla fall bilmärkena Opel, Vauxhall, Holden och Buick.

Det spanska ordet *cascada* betyder ”vattenfall”. På italienska heter det *cascata* och hör ihop med verbet *cascare*, som betyder bland annat ”falla”. Verbet kommer i sin tur via det latinska talspråkets *casicare*, som också betyder ”falla”, från latinets *cadere*, som betyder bland annat ”falla”, ”störta”, ”rinna”, ”strömma” och ”droppa”. Verbet *cadere* har givit upphov till substantivet *casus*, som betyder bland annat ”nederbörd”. Från italienskans *cascata* kommer det svenska ordet ”kaskad”, som enligt Illustrerad svensk ordbok betyder bland annat ”mindre vattenfall”, ”störtsjö” eller ”störtskur”.

> ”När bilen lanserades i Europa skrev företaget i sin marknadsföring att namnet skulle föra tankarna till ’en rytmisk, kraftfull, och flödande elegans, skönhet, friskhet och den rena njutningen i körning i friska luften’.

Inget fall för hemlandet

Det spanska ordet cascada har dessutom blivit en beteckning på en bilmodell. Cabrioleten Opel Cascada, som kom 2013, bär detta namn. Modellnamnet Cascada användes också av Opels syskon och kusiner Vauxhall (Storbritannien), Holden (Australien och Nya Zeeland) och Buick (USA). Namnet Cascada användes dock inte i ordets ”hemland”, Spanien, där modellen i stället kallades Cabrio (som i cabriolet). Och någon Kanada-Cascada fanns inte heller, helt enkelt för att modellen inte såldes där. Kanske ansågs det kanadensiska klimatet inte vara tillräckligt cab-vänligt.

”Himlen öppnade sig”, hör man ibland någon säga som målande beskrivning av en överraskande störtskur. Ett sådant öppnande tas förstås emot med öppna armar av den som bekämpar en skogsbrand, men är kanske inget man önskar sig när man färdas i en öppen bil. Denna veckas bilnamn bärs dock av en bil som är gjord för att helst köras utan tak, samtidigt som namnet i stort sett betyder ”stora mängder kallt vatten som kommer från ovan” och etymologiskt är släkt med ord för ”störtskur” och ”nederbörd”.

Friska strömmar

Men det är förstås inte blöta bilsäten och kalla, våta kläder som klibbar vid kroppen som Opel vill att vi ska associera till. När bilen lanserades i Europa skrev företaget i sin marknadsföring att namnet skulle föra tankarna till ”en rytmisk, kraftfull, och flödande elegans, skönhet, friskhet och den rena njutningen i körning i friska luften”. Formuleringen hade ändrats något när Buick Cascada skulle lanseras i USA, men budskapet förblev detsamma, berättar Jean-Philippe Kempf, chef för internationell produkt- och varumärkeskommunikation på Opel-koncernens huvudkontor i Rüsselsheim i Tyskland. Jean-Philippe Kempf tycker att namnet Cascada på ett bra sätt beskriver bilens ”essens”, vilket han anser vara fräschör och frisk luft. Kempf anser också att namnet visar det viktiga i Cascadas formgivning – karossens strömmande linjer som framkallar känslor av rörelse och kraft.

FREDRIK ANDERSSON
Bil- och språkfantast

Advokaten Agneta

Agneta Gustafsson är advokat på Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad svarar hon varannan vecka på läsarnas frågor kring juridik, avtalsrätt och bostadsköp.

Om valet

Hej Agneta,
Snart är det dags för riksdagsval och det talas mycket om demokrati just nu. Jag har funderat på hur valet fungerar juridiskt. Vad har Sverige egentligen för lagar och regler som styr valförfarandet? Får jag som inte är svensk medborgare rösta?

Hälsningar,
Abdullah

Hej,
Tack för din fråga angående det kommande valet och dess reglering.

Att det hålls fria och allmänna val är en av grundstenarna i en fungerande demokrati. Ordet demokrati kommer ursprungligen från grekiskan och betyder just *folkstyre*.

I regeringsformen, som är en av Sveriges grundlagar, anges att den svenska folkstyrelsen bygger på *fri åsiktsbildning och allmän och lika rösträtt*. Av regeringsformen framgår också att all offentlig makt i Sverige utgår från folket, vilket brukar kallas *folksuveränitetsprincipen*.

Att *makten utgår från folket* innebär, i Sverige, att folkstyret sker genom vår rätt att rösta i val till riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Det finns sammanlagt fyra allmänna val i Sverige. Dessa är val till riksdag, kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige samt Europaparlamenten.

Valen i Sverige hålls vart fjärde år den andra söndagen i september. Om du inte kan rösta på valdagen den 9 september kan du förtidsrösta från och med den 22 augusti. Valet till Europaparlamentet hålls däremot endast vart femte år och då i juni. Du kanske minns valet år 2014 som kallades för ”supervalåret”, eftersom alla fyra val inföll under samma år.

Valen sker genom att alla röstberättigade får lägga sin *röst* på ett parti. Det finns möjlighet för den som vill att även lämna en särskild *personröst*. Personrösterna bestämmer vilka kandidater inom ett parti som ska få tillträda partiets platser. Det går därför endast att rösta på personer som tillhör ett politiskt parti. För att kunna bli invald på personröster i riksdagen måste en kandidat ha fått så många personröster att de motsvarar minst fem procent av partiets röster i en valkrets.

Det förekommer personer i de folkvalda församlingarna som saknar tillhörighet i något parti, så kallade *politiska vildar*. Den situationen kan uppstå om personen lämnar partiet efter att denne redan har valts in i församlingen.

I lagstiftningen har partiernas verksamhet till stor del lämnats oreglerad eftersom principen om fri opinionsbildning är mycket viktig att bevara. Det finns däremot en spärr som gör att ett *parti* måste få minst fyra procent av rösterna, alternativt tolv procent av rösterna i en viss valkrets, för att få ta plats i riksdagen. I *riksdagen* finns 349 platser som fördelas efter valresultatet.

Alla som har *rösträtt* får delta i valet. För att ha rösträtt krävs att du senast på valdagen har fyllt 18 år. Rösträtt till *riksdagen* kräver även att du är *svensk medborgare* och är eller har varit *folkbokförd* i Sverige.

I valen till *fullmäktige* i Umeå kommun och Västerbottens läns landsting får rösträttigade *kommunmedlemmar* delta för att utse ledamöter, som beslutar i vissa frågor på lokal och regional nivå. För att få rösta i kommun- och landstingsvalen krävs inte att du är svensk medborgare, men däremot att du är *folkbokförd* i kommunen och landstinget. Personer som *inte* är medborgare i EU, Island eller Norge måste dessutom ha varit folkbokförda i Sverige tre år i rad innan valdagen. Om du uppfyller ovan angivna förutsättningar har du rätt att rösta vid val till fullmäktige i Umeå kommun och Västerbottens läns landsting.

Sveriges allmänna val ska vara fria, hemliga och direkta. Att valen är *fria* innebär att var och en har rätt att rösta på valfritt parti utan att utsättas för någon form av tvång. Det allmänna ska inte påverka valet på annat sätt än att möjliggöra valets genomförande, exempelvis genom att se till att det finns vallokaler, valsedlar och röstmottagare. Den som försöker hindra en omröstning, förvanska dess utgång eller på annat sätt otillbörligen inverka på den kan dömas för *otillbörligt verkande vid röstning*. Exempel på sådant otillbörligt beteende är om en person skulle rösta flera gånger eller under falskt namn.

Valets *hemlighet* består i att det är otillåtet att försöka få fram information om hur någon har röstat på annat sätt än genom att personen frivilligt berättar det. Exempelvis är det förbjudet att utöva påtryckningar eller använda övervakningsutrustning för att försöka få fram hur någon röstat. Ett sådant handlande kan medföra att personen kan dömas för *brott mot rösthemlighet* till böter eller fängelse. *Direkta val* betyder att det är folket som utser riksdagens ledamöter utan någon mellanhand.

Det är lätt att se fria och allmänna val som en självklarhet. Allt sedan demokratins tillkomst i Grekland har många människor vigt sina liv för densamma och rätten att rösta. Det är viktigt att aldrig ta *demokratin* för given. Enligt organisationen Freedom House, som varje år mäter demokratins utveckling i världen, var 2017 det tolfte året i rad som antalet länder där demokratin försämrats fler än antalet länder där demokratin gått framåt.

Vi som har fått *rätt att rösta* bör delta i höstens val till riksdag, kommun och landsting. De politiska beslut som fattas i våra folkvalda församlingar berör oss alla och genom att rösta, oavsett hur, deltar du i demokratin, folkstyret.

Jag avslutar med ett citat från John F Kennedy. *Demokrati är den mest högtstående regeringsformen, ty den är baserad på respekt för människan som en förnuftig varelse.*

AGNETA GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta!

Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, skicka din fråga till Agneta på e-postadressen advokaten@nywa.nu.

Vänligen notera att alla upplysningar enbart är informativa och inte utgör legal rådgivning. Rättslig rådgivning kan endast lämnas av advokat eller jurist som erhållit handlingar och fullständig information om omständigheterna i det enskilda fallet.